

CIBERESPÈCIES

*El bolletí informatiu
del Servei de Protecció d'Espècies*

**Número 17.
febrer del 2009**

Distribuït en format PDF.

Direcció: Joan Mayol.

Disseny: Xavier Canyelles.

Redacció i fotografies: Iván Ramos, Jordi Muntaner, Carmen Álvarez, Juan Carlos Malmierca, Joan Mayol, Joan A. Oliver, Eva Moragues, Guillermo Salvà Hernández i Eva Montero Peiró.

Govern de les Illes Balears

Conselleria de Medi Ambient

L'ESFORÇ SERVEIX

- ▶ Informe de la participació de la Conselleria de Medi Ambient en el Congrés Mundial de la natura IUCN. Barcelona, octubre 2008.....pàg. 00
- ▶ Una nova estratègia de lluita contra els coatis.....pàg. 05
- ▶ Seguiment de la planta invasora *Pennisetum villosum*..... pàg. 06
- ▶ Pla Homeyer.....pàg. 07

CLOROFIL·LA, notícies de vegetals

- ▶ Pla de recuperació de les saladines endèmiques de Magaluf.....pàg. 09
- ▶ Els líquens de "Es Trenc".....pàg. 10

GENT PER CONÈIXER, entrevistes

- ▶ Entrevista a SKUA.....pàg. 12

RAMPELLADES, notes d'interès

- ▶ Cens població reproductora de la gavina de bec vermell (*Larus audouinii*).....pàg. 16
- ▶ Col·laboració entre Monachus Guardian i la Conselleria de Medi Ambient.....pàg. 17
- ▶ Arribada de voltors lleonats (*Gyps fulvus*) a Balears.....pàg. 17
- ▶ Conseqüències d'un incendi forestal sobre la fauna.....pàg. 18
- ▶ Més de 120 voltors negres (*Aegypius monachus*) a Mallorca.....pàg. 19

HEM LLEGIT, notes bibliogràfiques

- ▶ Preservation & Valorisation des petites îles de Méditerranée. Carnet de Mission. Conservatoire de l'espace litoral.....pàg. 21

COSES QUE PASSEN, notícies del món

A Espanya.

- ▶ El linx perdido, una pel·lícula d'animació sobre el linxpàg. 22

A Europa.

- ▶ Ham especial per evitar les captures accidentals de tortugues.....pàg. 23

En el món.

- ▶ El 2009, any internacional del goril·la.....pàg. 23

INFORME DE LA PARTICIPACIÓ DE LA CONSELLERIA DE MEDI AMBIENT AL CONGRÉS MUNDIAL DE LA NATURA. IUCN. Barcelona, octubre 2008

El Congrés Mundial

El Congrés mundial de la natura ha reunit a Barcelona 7.800 participants de tot el món, entre els dies 5 i 15 d'Octubre, amb l'objectiu d'impulsar actuacions molt heterogènies en favor de la conservació de la natura i el medi ambient.

Els **participants** eren també molt diversos: representants polítics de governs estatals i regionals, tècnics, científics, ONGs, activistes i "no alineats".

El congrés ha estat dividit en dues fases: el **Foro de la Naturalesa**, entre el dilluns i el divendres, on s'han concentrat els treballs de coneixença, informació i promoció de col·laboracions; i l'**Assemblea Mundial de la IUCN**, amb les eleccions, aprovació del programa i debat i aprovació de les mocions proposades pels membres.

Les sessions s'han desenvolupat als grans edificis del fòrum, amb un format molt divers: de les grans reunions multitudinàries a l'Auditori o les sales plenàries, fins a reunions poc formals entorn de taules de treball, o sessions més minoritàries en sales de reunions o projeccions. Les sessions eren simultànies, de forma que era impossible participar en tots els actes (que superaren els 700!), i calia seleccionar-los en funció de l'interès de cada un.

Foto 1: El President Montilla presideix l'entrega del premi R.Margalef durant el Fòrum.

Foto 2: Presentació de candidats durant l'Assemblea.

Foto 3: aspecte de l'entrada al Congrés amb pavellons temàtics i institucionals.

Foto 4: Taules de debat simultànies durant el Fòrum.

La presència balear

La Conselleria de Medi Ambient és membre d'IUCN des de l'any 2007, i ha tingut una important presència en el fòrum. Hi assistiren els directors generals de Caça, Protecció d'Espècies i Educació Ambiental, Pere Ramón; i de Biodiversitat, Miquel Ferrà. Igualment, participaren el cap de departament de Biodiversitat, Pere Bonet; el cap de servei de protecció d'espècies, Joan Mayol; les tècniques de protecció d'espècies Eva Moragues, Consuelo Novo, i les col·laboradores del servei Carmen Álvarez i Carlota Viada (al càrrec de l'estand). Igualment va participar el cap de servei de recursos marins de la DG Pesca Antoni Grau.

La Conselleria va muntar un estand durant el temps del fòrum, en el qual es projectava un DVD de presentació de les activitats de conservació del Govern, i es distribuïen publicacions i CDs sobre protecció d'espècies, Natura 2000 a les Balears i el projecte LIFE-Posidonia. Calculam que passaren per l'estand més de 2000 persones, i es distribuïren més de mil CDs.

Per altra banda, es visitaren tots els estands i pavellons, es va aportar a l'arxiu documental del servei una gran quantitat de documents, i es feren un bon nombre de contactes personals amb experts i persones amb les quals seria possible col·laborar en el futur.

Foto: Els directors generals

Foto: Alguns dels tècnics assistents a l'estand de la Conselleria de Medi Ambient.

Els resultats obtinguts

Cal considerar plenament satisfactoris els objectius de presència institucional, de formació i reciclatge del personal tècnic que va participar, d'obtenció d'informació i de contactes per a futures possibles actuacions, en especial en els camps d'insularitat, control d'espècies invasores i protecció d'espècies amenaçades.

Des de la Conselleria s'havien preparat dues mocions, una en favor de la protecció activa del vellmarí a la mediterrània occidental (aprovada per àmplia majoria), i una que no havia estat admesa a tràmit sobre homologació internacional de criteris de sostenibilitat que no tenia transcendència pràctica. Altres mocions recolzades pel Govern, com la protecció de taurons, limitacions a la pesca de tonyina vermella o altres, varen ser igualment aprovades. Evidentment, aquestes mocions no obliguen als governs, però l'autoritat moral d'IUCN és rellevant, i son bons punts de partida per a futures decisions polítiques o institucionals.

Annexes:

- Moció en favor del vellmarí Congreso Mundial de la Naturaleza, Barcelona

MOCIÓN:

CONSERVACIÓN Y RECUPERACIÓN DE LA FOCA MONJE MEDITERRÁNEA

CONSIDERANDO que la foca monje mediterránea, *Monachus monachus*, es una especie de alto valor, tanto biológico como cultural y simbólico, y cuya recuperación está directamente relacionada con el buen estado de los ecosistemas litorales y marinos.

CONSIDERANDO que los efectivos mundiales de la especie estan por debajo de los mil ejemplares y forma parte de la lista de las diez especies de mamíferos más amenazadas del mundo.

TENIENDO EN CUENTA que hay actualmente dos núcleos geográficamente separados, en el Atlántico oriental (costa sahariana y Madeira), y en el Egeo (Grecia, Turquía y Chipre).

TENIENDO EN CUENTA que los indicios de presencia de la especie en la costa del mediterráneo sudoccidental son cada vez más esporádicos y alarmantes, e indican que puede estar en situación de colapso, reciente o inminente,

RECORDANDO que hace medio siglo la foca monje estaba presente a menos de 200 km de Barcelona, donde tiene lugar el congreso,

CONGRATULÁNDOSE de los importantes esfuerzos que en los últimos veinte años se han desarrollado en las costas e islas del Atlántico oriental y del Egeo, algunos de los cuales han tenido un éxito considerable, como son los de las islas Desertas, la costa sahariana, y algunas colonias griegas y turcas.

TOMANDO EN CONSIDERACIÓN

- a) el incremento de conocimientos y la experiencia de manejo, gracias a los esfuerzos tanto de agencias gubernamentales, instituciones académicas y ONGs.
- b) El importante esfuerzo de diversos países mediterráneos en el establecimiento de parques y reservas marinas, que han permitido la recuperación de ecosistemas subacuáticos a un ritmo notable,
- c) La existencia y funcionamiento de un grupo de expertos en pinnípedos dentro de la Comisión de Supervivencia de Especies de IUCN

RECONOCIENDO, junto a estos aspectos positivos, que la situación de la especie sigue siendo crítica, y que las dos poblaciones, egea y atlántica, estan cada vez más aisladas, lo cual supone un riesgo genético añadido a la debilidad y dispersión demográfica de la especie.

REITERANDO el contenido de la Lista Roja de IUCN, y de todos los documentos internacionales y regionales que sitúan a esta especie en la categoría de máxima prioridad para su recuperación, que renunciamos a evocar en pro de la brevedad,

El Congreso Mundial de la Naturaleza de la UICN, en su cuarto período de sesiones celebrado en Barcelona, España, del 5 al 14 octubre de 2008:

FELICITA a las autoridades, ONGs y investigadores de Mauritania, Marruecos, Portugal, España, Grecia, Turquía y la Unión Europea que en los últimos años han trabajado en favor de esta especie.

PROPONE a todos los miembros de IUCN de países mediterráneos que mantengan e incrementen sus esfuerzos en favor de la recuperación de la especie.

REITERA la importancia de extender la red de espacios marinos protegidos y de mejorar su gestión, *de acuerdo con el .Protocolo sobre las Zonas Especialmente Protegidas y la Diversidad Biológica del Mediterráneo del Convenio de Barcelona* como una de las garantías para hacer posible la recuperación de la especie.

REQUIERE de los estados del Mediterráneo occidental, en colaboración con el resto de países que albergan poblaciones en mejor estado, la redacción y aplicación de una estrategia regional que permita recuperar las poblaciones existentes o recientemente extinguidas, como iniciativa clave para que, en el futuro, las poblaciones atlánticas y egeas puedan recuperar el flujo genético entre ambas.

PROPONE que la oficina mediterránea de la IUCN estimule y facilite los proyectos de colaboración en favor de la especie entre los estados y las organizaciones miembros de la Unión, contando con el apoyo y la experiencia del Grupo de Expertos en Pinnípedos de la Comisión de Supervivencia de Especies de IUCN.

SECCION OPERANTE

SOLICITA que la Directora General de IUCN traslade el contenido de esta moción, caso de ser aprobada, a todas las instituciones y organizaciones nombradas en la misma.

1. Primary Institutional Sponsor Name: Conselleria de Medi Ambient. Govern de les Illes Balears.
2. Institutional Co-Sponsor 1 (CS1) Name: Fundació Territori I Paisatge.
CS1 Membership ID Number: NG/23896
3. Institutional Co-Sponsor 2 (CS2) Name: Ecologistas en Acción

4. Institutional Co-Sponsor 3 (CS3) Name: Fundación Natura
5. Institutional Co-Sponsor 4 (CS4) Name: Zoo de Barcelona
6. Institutional Co-Sponsor 5 (CS5) Name: Diputación de Málaga

UNA NOVA ESTRATÈGIA DE LLUITA CONTRA ELS COATÍS

La presència de coatís a Mallorca segueix essent una realitat, avalada entre altres coses, pels escassos avisos que arriben al Servei de Protecció d'Espècies, des d'on es segueix treballant en el control de l'espècie.

Aquest any s'han enviat cartes als vedats privats, s'ha visitat l'àrea de distribució, s'ha entrevistat a agricultors, agents i altres persones relacionades amb aquest tema, i novament s'ha inclòs l'espècie com a caçable en l'Ordre de vedes 2008. Fins i tot s'ha realitzat una batuda gràcies a la col·laboració del Servei de Caça, Natura Parc i alguns caçadors voluntaris de l'illa de Mallorca. Els resultats, en general, no són gens encoratjadors, ja que enguany no s'ha aconseguit cap captura. Sembla com si aquest animal s'aliés amb la naturalesa per a passar desapercebut davant els humans.

A pesar dels esforços per difondre la problemàtica d'aquesta espècie invasora i sol·licitar la col·laboració de col·lectius i persones, en forma d'avís immediat després de l'observació d'exemplars, els resultats són escassos. Per això, la Conselleria de Medi ambient ha adoptat una nova estratègia de control i ha iniciat un programa d'ensinistrament d'un ca per a la detecció de coatís en la natura, que ajudi a la seva captura.

Participants en la batuda per capturar els coatís prop de Lloseta que va tenir lloc el mes de juliol

Per altra banda, sabem que almenys dos exemplars més s'han escapat de captivitat: una femella en la zona de Espinagar a Manacor, i un mascle capturat a Pollença.

Aquests animals, així com ocorre amb els óssos rentadors o altres espècies, s'han convertit en mascota a causa de modes absurdes, ja que no deixa de ser un animal salvatge, com demostra el següent cas: es tracta d'altre exemplar, aquesta vegada un mascle, mantingut en captivitat com si d'una "joguina" original es tractés. Doncs bé, aquest infeliç passarà a viure al COFIB, degut al fet que la "joguina" ja no funciona bé, s'ha tornat agressiu, i és un perill i ja no es pot tenir a casa.

En qualsevol cas cal aplaudir, l'actitud d'aquests propietaris, que si bé es van equivocar en l'elecció de l'animal de companyia, almenys no l'han alliberat en el medi natural com ocorre altres vegades.

SEGUIMENT DE LA PLANTA INVASORA *Pennisetum villosum*

Com recordareu, el *Pennisetum villosum* és una planta invasora, d'origen africà. Es va detectar naturalitzada als voltants de la finca de Bóquer, a Pollença, i es van realitzar les tasques de control poblacional, que ja publicarem al Ciberespècies nº 13. En aquest article ja comentàvem la necessitat de realitzar tasques de seguiment per a evitar la recolonització i garantir l'eradicació total de l'espècie.

Per desgràcia, com era d'esperar, es van detectar nous rebrots. En diverses inspeccions, semblava que el tractament havia estat altament eficaç, però el juliol es varen trobar exemplars en zones ja tractades i altres properes de nova distribució. El nombre de inflorescències va ser elevat, pel que varen haver de ser retirades a mà per a evitar la dispersió. Recordem que, a part de presentar reproducció sexual per llavors, el disseny de les quals els permet realitzar grans desplaçaments transportades pel vent, també presenta reproducció asexual per formació de rizomes. Aquestes característiques fan que tingui una alta capacitat de propagació i dispersió. Al camp també s'observa que presenten poblacions gairebé monoespecífiques, pel que sembla que provoca el desplaçament de la flora nativa, competint per espai i recursos.

Aquesta vegada hem revisat els 3000 m² de la primera campanya i hem eliminat exemplars d'altres tres zones, de superfície total inferior a la primera.

Rebrot Pennisetum sp. de Pollença.

Campanya Pennisetum sp. Sa Ràpita

El març detectàrem altra població de *Pennisetum villosum* en Sa Ràpita, d'una extensió aproximada de 20 m² distribuïdes en dos nuclis. Les dimensions d'aquesta nova població van permetre l'arrabassada manual, però tot i que a primera vista pot semblar que el maneig aquesta petita superfície era una tasca ràpida, aquests metres van suposar 4 jornades completes i dues persones. Cal tenir en compte que la retirada de la planta en sí, ha de realitzar-se amb summa cura per a no deixar restes que permetin la regeneració, evitar que la manipulació afavoreixi la dispersió de llavors, a més de que tot el material retirat s'ha d'empaquetar i traslladar a contenidors de restes de poda per a garantir la destrucció total de la planta.

Segons la informació de la qual disposem, ens trobam encara en les primeres etapes d'invasió. Per aquest motiu, la detecció de nous nuclis d'aquesta o qualsevol de les altres tres espècies de *Pennisetum* sp., requereix una actuació sistemàtica fins a la total eradicació. Per això agraiem que ens comuniquen possibles noves poblacions d'aquesta espècie en el medi natural.

PLA HOMEYER

Des de començaments d'enguany el Servei de Protecció d'Espècies ha començat a posar en marxa del Pla Homeyer, un pla de recuperació destinat a cinc espècies d'aus aquàtiques; bitó (*Botaurus stellaris*), toret (*Ardeola ralloides*), fotja banyuda (*Fulica cristata*), rosseta (*Marmaronetta angustirostris*) i ànnera capblanca (*Oxyura leucocephala*), catalogades totes elles com En perill crític segons el Llibre Vermell dels Vertebrats de les Balears.

Aquestes espècies han estat agrupades sota un mateix pla d'acció per compartir una sèrie de problemàtiques comunes i una distribució similar, el que permet aplicar mesures que beneficiïn conjuntament a algunes o totes elles. Algunes d'aquestes accions a desenvolupar serien la millora de l'hàbitat o de la qualitat de l'aigua, control de la vegetació, mesures per evitar els atropellaments, etc., per a la qual cosa s'ha comptat amb la col·laboració, entre d'altres, de la Reserva Natural de s'Albufereta o del Parc Natural de s'Albufera de Mallorca, única àrea de cria coneguda per a les cinc espècies a les Balears.

El treball durant aquest primer semestre s'ha centrat en el seguiment de les poblacions ja establertes, permetent una anàlisi de la situació i una acumulació d'importants dades sobre la biologia d'aquestes espècies en l'àmbit balear, bastant desconeguda per la petita mida de les seves poblacions. Per a això, s'han dut a terme mostreigs de camp amb mètodes específics per a cada una de les espècies.

L'aplicació d'aquests mostrejos durant l'època reproductora del present any ha suggerit la formació d'1 a 2 parelles de bitó, de 5 -7 parelles de fotja banyuda, de les quals sol una ha tingut èxit reproductor, de 5 a 7 parelles de toret i de 2 a 3 parelles de rosseta.

Actualment s'està conclouent amb el disseny d'una base de dades informatitzada que permetrà la participació d'ornitòlegs i naturalistes en l'aportació de cites d'aquestes espècies.

PLA DE RECUPERACIÓ DE LES SALADINES ENDÈMIQUES DE MAGALUF (Calvià)

L'agost de 2008 es va publicar al BOIB (num. 120 del 07/08/08) l'aprovació d'aquest Pla.

Es tracta d'un antic salobrar on creixen nou espècies de saladines (gènere *Limonium*), cinc de les quals són endèmiques i exclusives d'aquest indret (*L. boirae*, *L. inexpectans*, *L. carvalhoi*, *L. Ejulabilis* i *L. magallufianum*). Totes elles estan catalogades amb la màxima figura de protecció "En Perill d'Extinció" per tractar-se de plantes de reduïda distribució i baix nombre d'exemplars.

Al llarg d'aquests darrers mesos s'està concretant un conveni de col·laboració entre l'ajuntament de Calvià i la Conselleria de Medi Ambient per poder dur a terme totes les actuacions de conservació previstes en el pla, que actualment sols està pendent de signatura, un cop enllestida tota la tramitació administrativa i jurídica.

A més s'estan realitzant altres actuacions com:

- La delimitació de la zona de la futura microreserva i el tipus de tancat que protegirà les poblacions dels limoniums.
- A principis del mes de gener començaran les obres de tancament, assumides per la propietat, en un esperit de col·laboració encomiable.
- S'han editat uns díptics divulgatius sobre l'estat de conservació de les saladines.
- S'ha realitzat un estudi sobre la Biologia de Conservació de les saladines amb l'objectiu final de establir les actuacions necessàries per garantir la recuperació de totes les espècies de *Limonium* del prat de Magaluf.
- I un altre estudi sobre les Relacions taxonòmiques i evolutives entre les espècies de saladines.

Totes aquestes actuacions tenen la finalitat d'assolir l'objectiu general del pla que és millorar la situació de conservació de les cinc espècies de *Limonium* endèmiques de Magaluf i

garantir la protecció a llarg termini d'una superfície d'hàbitat en bon estat que pugui incloure poblacions viables i fora de perill de totes elles.

Durant el 2009 està previst, entre d'altres, continuar amb les tasques ja iniciades i començar d'altres com són la declaració de la zona com a Microreserva, la restauració i gestió de l'hàbitat (neteja, retirada d'enderrocs, control d'espècies invasores, etc), la producció i reintroducció dels limoniums amb major risc d'extinció i la recollecció de llavors per conservació ex_situ i propagació per a futurs reforçaments poblacionals, si són necessaris.

ELS LÍQUENS DE “ES TRENC”

Els líquens són organismes simbiòtics que provenen de la unió, més o menys complexa, d'un fong i una alga.

Es tracta d'uns organismes força desconeguts, i alguns d'ells amb una elevada capacitat colonitzadora, com ho demostra el fet que alguns d'ells són pioners en l'arribada a illes volcàniques de nova formació.

Teloschistes villosus (Ach.) Norman és un líquen epífit que habita els sistemes dunars costaners mediterranis i que es troba estretament lligat a la savina, *Juniperus phoenicea* subsp. *turbinata*.

Una de les característiques més significatives de l'espècie, i que la fa especialment significativa des del punt de vista científic, és la seva sensibilitat a la contaminació per composts nitrogenats. És un excel·lent bioindicador de qualitat ambiental.

L'equip liderat per la Dra. Eva Barreno Rodríguez (Catedràtica de Botànica de la Universitat de València) està estudiant actualment l'anatomia i els aspectes fisiològics i genètics dels fotobionts (és a dir, la part del líquen que realitza la fotosíntesi) de *Teloschistes villosus*.

També s'ha realitzat un estudi de la seva distribució espacial al sistema dunar d'Es Trenc que ha donat com a resultat la bona nova de que és realment abundant i es troba en bon estat:

Una notícia que confirma l'elevat valor ambiental de la zona i dóna suport a la futura protecció de l'espai.

Fot. 1: *T. villosus*, tal·lus hidratats.

Fot. 2: *T. villosus*, tal·lus deshidratats

Altres estudis realitzats per l'equip de la Universitat de València han detectat al llarg de tota l'àrea mediterrània que els ecosistemes dunars es troben greument amenaçats, tant per la fragmentació de l'hàbitat com per la colonització de foròfits (plantes on s'instal·len els líquens) per espècies oportunistes que toleren millor la contaminació.

Autors text i fotografies: Guillermo Salvà Hernández i Eva Montero Peiró.

ENTREVISTA A SKUA

SKUA és una consultoria mediambiental que realitza projectes d'investigació, de gestió i col·labora en la redacció de polítiques mediambientals. També assessora clients comercials sobre qüestions mediambientals.

Però a més a més, SKUA són dues persones molt estimades i valorades per la comunitat científica de les Balears i més enllà. A continuació es detallen alguns aspectes de la biografia professional d'en Miguel i n'Ana.

*Foto. Ana Rodríguez Molina
mirant limícoles a Uist (2008)*

Miguel McMinn Grivé, és un escocès que viu i treballa en la Mediterrània.

Llicenciat en Biologia, s'inicia en l'estudi de l'extinció de les faunes prehumanes de les Balears. Recentment ha publicat un treball que descriu un rascló endèmic de l'illa d'Eivissa que es va extingir després de la colonització humana. En l'actualitat, treballa en projectes de conservació:

*En lloc de ressuscitar de l'oblit a animals extingits prefereix esforçar-se a evitar les extincions. En els últims anys ha treballat en projectes de conservació directament relacionats amb el virot petit (*Puffinus mauretanicus*).*

Ana Rodríguez Molina, llicenciada en Biologia per la Universitat Complutense va començar a treballar directament en projectes de conservació d'aus marines i espècies invasores de les Balears. Ha estat un dels redactors de l'Estratègia Nacional de Conservació del virot petit.

En l'actualitat treballa en l'aplicació de nous mètodes per a l'eradicació de la Rata negra en ecosistemes insulars de les Balears. Molts ornitòlegs que es dediquen a la lectura d'anelles la coneixen com la responsable de les comunicacions del programa de marcatge de la gavina camagroga de les Balears.

La primera pregunta és una curiositat. La vostra empresa es diu SKUA. Es tracta d'una consultoria ambiental. El nom té alguna relació amb el nom científic del paràsit gros (*Catharacta skua*) o és simple casualitat?

El paràsit gros és un au sorprenent i molt bell. El nostre vaixell es diu Skua, un petit homenatge a aquesta au. El nom Skua té el seu origen en l'antiga llengua Escandinava que es parlava en les Fèroe, els orígens de les quals es remunta a l'època dels Víkings. Viatjar en un vaixell que es diu Skua proporciona seguretat i confiança.

Després de tants anys, heu aconseguit una justificada reputació entre la comunitat científica de les Balears. Gran part dels vostres estudis s'han centrat en investigacions sobre aus marines. Quina és la vostra opinió sobre l'estat de les poblacions d'aquestes espècies?

Les aus marines són excel·lents indicadores de la salut dels nostres oceans, però el diagnòstic actual no és molt bo. Són preocupants les dades que es tenen de l'Atlàntic, Mar Negre i Mediterrani.

Quins són, en l'actualitat, les amenaces més greus per a aquestes espècies? **Recopilant la informació d'aus marines incloses en la Llista Vermella de la IUCN d'Espècies Amenaçades: més de 70% de les espècies tenen problemes de depredació causada per la introducció de biointrusos en les seves colònies de nidificació; el 50% tenen problemes amb la destrucció de l'hàbitat; el 50% amb les captures accidentals, principalment en palangres; i el 25% amb la contaminació. La majoria de les espècies tenen més d'un problema de conservació, poden tenir depredadors en la colònia i tenir una alta mortalitat adulta causada per captures en palangres. Alguns treballs recents suggereixen que el canvi del clima ja és un problema greu per a algunes espècies d'aus marines.**

Creieu que els Plans de gestió que s'estan executant, com el de *Puffinus mauretanicus* assolixen els objectius perseguits?

La funció dels plans de gestió és la de servir de columna vertebral de les actuacions de conservació. Les diferents fases d'un pla han de contemplar quins són els objectius, com atacar-los a i determinar si els hem aconseguit. Els plans identifiquen les actuacions i permeten prioritzar les més importants en funció dels recursos disponibles. Treballar en la conservació sense un pla és perdre temps i recursos. Els plans de les Balears estan funcionant, però veiem un possible problema de comunicació. Els plans solament són coneguts pels qui els desenvolupen i executen. S'hauria de donar més divulgació dels plans, moltes vegades ens trobem a

professionals que treballen en l'àmbit del medi ambient i desconeixen l'existència d'aquests plans, i molt menys perquè serveixen. Professionals, caçadors, propietaris, empresaris, agricultors, pescadors, etc., haurien d'estar informats sobre aquests plans i de com la seva col·laboració pot ser fonamental per a la conservació d'una espècie. Però també creiem, que els plans han de tenir una major divulgació pública, la societat ha de saber que la conservació de les espècies amenaçades no culmina amb la declaració d'una àrea natural protegida.

També realitzeu campanyes d'eradicació d'espècies invasores en illots. Un exemple és el cas de les rates. Podries dir-nos com es realitzen aquestes actuacions?

En primer lloc es requereix un detallat diagnòstic del problema i, determinar si realment les rates poden ser una amenaça. No ens plantejam eliminar les rates de les grans illes: Mallorca, Menorca i Eivissa. En aquestes illes les rates forma part de l'ecosistema insular, jugant un paper important en la cadena tròfica; fins i tot estem

Foto. Miguel McMinin durant una campanya

d'anellament de polls de gavina d'Audouin a l'illa dels Porros (2008)

preocupats per l'ús indiscriminat de rodenticides en el mitjà rural, el que pot suposar una amenaça d'enverinament secundari per a espècies en perill d'extinció com el milà reial (*Milvus milvus*). En mitjans humanitzats la rata sol ser un problema a causa de l'actitud negligent en el tractament de residus o perquè hem eradicat els depredadors naturals de micromamífers. La nostra major preocupació és la presència de la rata en illes que encara conserven gran part de la seva biota nativa. En ecosistemes insulars sense mamífers les rates poden convertir-se en un petit depredador, enfront del que les espècies natives i aus marines tenen poques defenses. S'han de contemplar tots els aspectes negatius que pot suposar una desratització en el mitjà, però s'ha de ponderar els beneficis a llarg termini. Nosaltres pensam que les actuacions han d'estar encaminades a la solució definitiva del problema, s'haurien de prioritzar actuacions d'eradicació definitiva i restauració de l'hàbitat, i no controls locals.

És factible, en la vostra opinió, assolir una eradicació total d'aquests animals en ecosistemes insulars de les Illes Balears?

Hi ha experiències que indiquen que tècnicament és possible aconseguir eradicar totalment les rates en ecosistemes insulars sense danyar la fauna nativa. La recuperació de l'ecosistema és ràpida i els beneficis no són únicament per a les aus marines. La desratització d'una illa es converteix en una eina que permet evitar futures extincions i restaurar l'hàbitat. En una recent revisió sobre les eradicacions de rates en illes, Howald i altres 6 autors (2007, *Conservation Biology* 21:1258-1268), consideren que la grandària de l'illa pot ja no ser un factor limitant en l'eradicació. Els desafiaments són evitar danys en la fauna nativa, el finançament i sobretot, convèncer els que prenen les decisions que és factible i beneficiós.

A més, participeu en la coordinació de la campanya d'anellament de gavina camagroga (*Larus michahellis*). Quin objectiu té aquesta campanya?

Les tècniques de marcatge i recaptura són una eina per a determinar paràmetres poblacionals. Un dels nostres objectius és determinar la supervivència juvenil i adulta. També volem saber quan els joves marcats passen a formar part de la població reproductora, edat de reclutament. Conèixer aquests paràmetres poblacionals permetrà predir l'evolució de les poblacions i com s'adapten a les noves disponibilitats d'aliment. El marcatge ens proporciona molta informació sobre la dispersió juvenil de les aus. Sabem ara que els juvenils es desplacen a la Península a cercar aliment. Aquestes aus realitzen una dispersió NW que els duu a Catalunya i València, depenent de la colònia de naixença. Molts juvenils creuen la Península, i es dirigeixen cap al Cantàbric. Diverses gavines s'han desplaçat cap al nord, fins França, arribant fins a Calais. Altres baixen per l'Atlàntic, arribant fins a Portugal. Una de cada tres aus marcades com poll és controlada posteriorment, però el més curiós és que més de la meitat dels controls no es produïxen a Balears.

Quins problemes pot generar aquesta espècie a curt/mig termini?

Els problemes no els generen les gavines. La presència de grans colònies de gavines associades als abocadors de residus no és un problema seu, si no del ser humà. Resolguem els nostres problemes de residus i es resoldrà el problema de les gavines. Totes les experiències de tancament d'abocadors han conduït a una correcció del problema de les gavines en molt poc temps.

Per últim, ens agradaria fer un prec a la societat de Balears: cal invertir més en la investigació i desenvolupament de la Biologia de la Conservació.

Link: <http://www.skua-sl.org/>

CENS DE LA POBLACIÓ REPRODUCTORA DE LA GAVINA DE BEC VERMELL (*Larus audouinii*)

Com cada any, s'ha fet el cens e la població d'aquesta gavina endèmica del Mediterrani, la qual disposa d'un Pla de Maneig aprovat el 2007. La cobertura ha estat molt bona i s'han

visitat la pràctica totalitat dels llocs a on aquesta espècie pot nidificar. Enguany han fet posta 366 colles a set nuclis de Mallorca, dos d'ells nous. A Cabrera han niat 100 colles a una única colònia. A Menorca ho han fet 255 colles a tres nuclis, destacant un nou emplaçament a la costa nord de Ciutadella amb 109 parelles. A Eivissa

s'hal localitzat cinc colònies amb un total de 442 colles reproductores. Finalment, A Formentera hi ha hagut una única colònia a l'illa de s'Espardell, amb 344 parelles, que ha estat la més gran de totes.

En general, es manté la població, d'anys anteriors, amb lleugeres variacions interinsulars, com és, amb respecte al 2007, un increment del número de parelles de Menorca davant d'un decreixement en el de les d'Eivissa i Formentera.

El cens ha estat efectuat pel personal de la Conselleria de Medi Ambient amb la participació del Consell Insular de Mallorca en el cens de sa Dragonera i del Parc Nacional de l'Arxipèlag de Cabrera en el del seu Àmbit. El Gabinet d'Estudis Ambientals Skua S.L. ha participat en el cens de Menorca, Mallorca i Cabrera.

S'han efectuat 95 anellaments amb anelles de lectura distribuïts per totes les illes i s'ha continuat amb les lectures d'aquestes anelles i amb d'incorporació de totes les que es fan a un la base de dades.

COL-LABORACIÓ ENTRE MONACHUS GUARDIAN I LA CONSELLERIA DE MEDI AMBIENT

La Conselleria de Medi Ambient va renovar, durant 2008, la col·laboració amb Monachus guardian.

Els editors de la revista es varen desplaçar fins a Palma per signar el document amb el Director General de Caça, Protecció d'Espècies i Educació Ambiental, Pere Miquel Ramon.

Monachus guardian és la revista digital dedicada als amants del vellmarí, i inclou seccions com un editorial, notícies recents, articles d'investigació, bibliografia, etc.

És una bona referència per trobar les darreres novetats sobre aquest animal, considerat una de les deu espècies més amenaçades del Planeta i que, com ja vàrem anunciar al Ciber nº16, ha estat albirada aquest estiu a la costa mallorquina.

<http://www.monachus-guardian.org/spanish/mguard20es/2001cont.htm>

ARRIBADA DE VOLTORS LLEONATS (*Gyps fulvus*) A BALEARS

El voltor lleonat (*Gyps fulvus*) és una espècie molt rara a Mallorca, accidenta a Eivissa i que no havia estat citada mai a Menorca fins l'any 2008. A Mallorca un exemplar s'ha observat quasi ininterrompudament des de 1983 i el 2007 es varen veure 2 exemplars junts. Però, enguany, s'ha produït un succés extraordinari. El dia 30 de novembre es detecta per primera vegada la presència d'un grup de 30 exemplars a Menorca i existeix la possibilitat de que hi hagin fins a 60 exemplars, ja que s'han vist dos grups quasi al mateix temps en dos punts bastant allunyats de l'illa. El dia 1 de novembre es veuen un màxim de 31 exemplars a aquesta illa i 26 a Mallorca. El dia 8 de novembre 1 exemplar es veu a Formentera i el 12 un

altre a Eivissa. El dia 12 de novembre es citen 47 a Menorca i es deixen de veure a partir d'aquesta data. Dos exemplars varen ingressar al centre de recuperació de fauna de Ciutadella i un altre exemplar es sap va morir atropellat a l'autopista de Palma a Inca durant

els dies immediatament posteriors a l'arribada.

El 15 de novembre 6 sobre Eivissa. El 11 de novembre es veuen 27 i 7 a dos diferents indrets de Mallorca i el 16 de novembre 24 són fotografiats a sobre el terme municipal de Palma. A Mallorca encara es veuen exemplars fins el 23 de novembre.

Aquesta arribada de voltors, que en principi són tots o la gran majoria exemplars juvenils i sub adults, ha coincidit amb dos factors: un ha estat la presència d'una important concentració d'exemplars juvenils i subadults al massís del Montgó, a la costa d'Alacant i un forta tempesta amb vents molt forts de component sud-oest.

CONSEQÜÈNCIES D'UN INCENDI FORESTAL SOBRE LA FAUNA

El passat dia 6 de setembre de 2008 es va declarar un incendi forestal al Terme municipal de Petra. La zona afectada coneguda com Son Doblons està composta per garriga d'ullastre. L'incendi es va declarar a les 13:50 i es va donar per controlat a les 20:10.

Durant aquest temps, 6 hores, es va

cremar una superfície aproximada de 15 has.

A l'extinció de l'incendi, que és va perllongar fins les 20:30 hores del dia 7 de setembre de 2008 les brigades d'extinció van comptabilitzar aproximadament unes 70 Tortugues de terra (*Testudo hermanni*) mortes pels efectes del foc.

Les posteriors inspeccions per part del Servei de Protecció d'espècies amb l'assessorament de Geochelone Sulcata S.L.U. reflexa que el nombre de tortugues mortes pels efectes de l'incendi està al voltant de 152 individus amb una proporció de 50% femelles, 30% mascles i un 20% de juvenils. Podem treure una dada de densitat de 11.8 tortugues per hectàrea.

Com dada esperançadora hem de dir que durant les inspeccions, és van poder observar una gran quantitat d'individus vius, que en la majoria dels casos es tractava de juvenils d'entre 5 i 10 anys que provenien de les zones sense cremar properes al perímetre de l'incendi, el qual fa preveure una recolonització natural immediata de la zona afectada pel foc.

Aquesta informació vol fer recordar que a un incendi forestal no hem de parlar només de la tragèdia que suposa que es cremin un determinat nombre d'hectàrees sinó també dels danys que es produeixen sobre la fauna moltes vegades desconeguts per a la societat.

MÉS DE 120 VOLTORS NEGRES A MALLORCA

El recompte de voltors, promogut per la Conselleria de Medi Ambient, confirma l'evolució favorable de la darrera població insular de voltor negre del món.

Més de 75 voluntaris, coordinats per la Fundació Voltor Negre, han participat en les tasques d'observació.

El passat mes d'Octubre, la Conselleria de Medi Ambient va contractar a la BVCF la realització del recompte de voltor negre a la Serra, el qual va ser portat a terme per més de 75 voluntaris col·laboradors de la Fundació i del GOB, que cobriren divuit observatoris i realitzaren més de 1500 avistaments de l'espècie.

El procediment de recompte és la identificació individual dels voltors que presenten marques naturals en el plomatge, i el càlcul de la població total assumint que el nombre d'observacions de cada individu és similar al nombre mig d'observacions efectuades dels individus amb marques, sobre el total d'observacions en condicions favorables. Trenta-nou voltors presentaven marques visibles (absència de plomes d'ala o cua, taques de color,etc) i varen ser vists una mitjana de 5,59 vegades.

Per tant, les 342 observacions de voltors adults sense marques correspondrien a 61 individus.

Tenent presents 43 observacions d'aus dels que no es va poder apreciar l'edat, i 83 observacions de joves, la població total seria de 122 aus, amb una estimació estadística del marge d'error de 14 aus més o menys.

En definitiva, que la població actual està entre els 108 i 136 voltors, una xifra que no s'havia registrat mai des de que en els anys 70 del passat segle hi ha estudis i recomptes d'aquesta població.

La Conselleria de Medi Ambient considera que la població mallorquina està fora de perill, però per a mantenir-se en aquest nivell requereix que es continuïn aplicant les mesures de conservació: aports d'aliment, tranquil·litat de les localitats de nidificació i, sobre tot, eradicació definitiva de l'ús de verins. Recentment, el Conseller ha aprovat el Pla de Conservació de l'espècie, l'ampliació del qual s'iniciarà el proper any 2009.

Hem llegit...

Preservation & Valorisation des petites îles de Méditerranée. Carnet de Mission. Conservatoire de l'espace littoral. 94 pgs.

El "Conservatoire" francès és un establiment públic de la República creat el 1975 amb l'objectiu d'assegurar la conservació de les costes marines i lacustres de França mitjançant l'adquisició de terrenys. Fins al 2008 ha adquirit 600 llocs i 117.210 Ha.

L'any 2006 va emprendre el projecte PIM, protecció de petites illes mediterrànies, com a iniciativa d'estímul de preservació i gestió d'aquests ecosistemes particulars.

El document que presentam aquí és un resum de l'expedició del Conservatoire per la costa de Marroc, Algèria i Túnis, presentat en un format molt visual, amb excel·lents aquarel·les de paisatges, illes, fauna, flora i personatges insulars.

Visitaren les illes de Rachgoun, Habibas, La Galité i Zembra, de les quals la publicació inclou excel·lents dibuixos i algunes informacions biològiques d'interès, presentades de forma original i atractiva. Tant de bo el llibre aportí millores en la protecció i gestió d'aquestes illes, refugi de grans colònies d'aus, rareses zoològiques i botàniques notables i paisatges d'una qualitat excel·lent.

NOTÍCIES D'ESPANYA

El lince perdido, una pel·lícula d'animació sobre el linx

La conservació de les espècies és una tasca de tal envergadura que s'ha d'atacar des de tots els fronts possibles. Un d'ells, molt important, és l'educació ambiental. Les actuacions puntuals que es fan per conservar això o allò són prou necessàries, però el fet de canviar les actituds dels nostres fills perquè s'estimin el medi ambient tindrà i ja té conseqüències molt evidents i profitoses.

En aquest marc, hem de parlar d'una pel·lícula que du per nom *El lince perdido* i es tracta d'una filmació d'animació en 3D de producció espanyola. Tracta d'en Fèlix, un linx preocupat perquè pensa que la causa de que la seva espècie estigui a punt d'extingir-se és la mala sort. Arriba al Centre de Visitants de El Acebuche, a Doñana, on aprendrà moltes coses. A la zona s'està

produint la desaparició d'animals, i la causa és Noé, un excèntric milionari que, amb l'ajut d'un caçador despietat anomenat Newmann, té el somni de crear un refugi secret particular d'animals en perill d'extinció. Fèlix, juntament amb els seus amics Gus (camaleó), Beea (cabra), Astarté (falcó) i Rupert (talp), lluitaran perquè no aconsegueixi els seus objectius.

El film s'estrenà el passat dia 25 de desembre i és una bona opció per entretenir i aportar alguna cosa als nostres infants.

A més a més, *El lince perdido* ha obtingut recentment el Goya a la millor pel·lícula d'animació.

http://www.ellinceperdido.com/index_esp.htm

NOTÍCIES D'EUROPA

Ham especial per evitar les captures accidentals de tortugues

El desenvolupament “tecnològic” ha permès trobar un disseny nou que farà minvar les captures accidentals de tortugues marines als palangres. L'estructura habitual dels hams és en forma de “J”, però el disseny circular proposat permet als pescadors alliberar fàcilment els animals enganxats.

L'objectiu és reduir la captura accidental de tortugues marines en la pesca amb palangre sense alterar l'activitat pesquera.

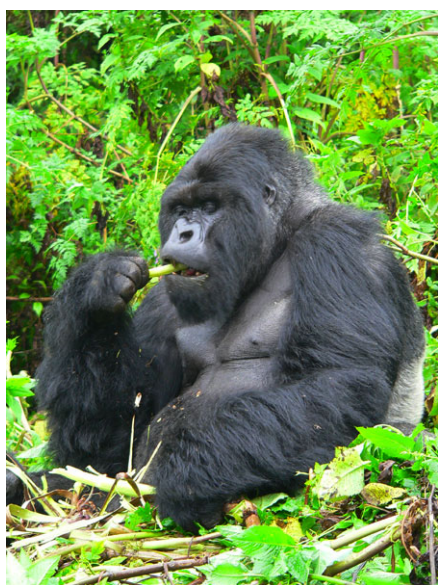
L'estudi realitzat demostra que s'ha produït un descens de fins al 89% en la captura accidental de tortugues, i que el 95% de les tortugues capturades amb aquest art foren recuperades amb vida.

A més, aquest nou ham també ha demostrat ser efectiu en evitar la captura accidental d'altres espècies de peixos, com la tonyina i els taurons.

http://www.wwf.es/noticias/sala_de_prensa/noticias_de_especies.cfm?uNewsID=5680

NOTÍCIES DEL MÓN

El 2009, any internacional del goril·la

La ONU ha decidit, per iniciativa de PNUMA i de la Convenció per a les espècies migratòries, declarar l'any 2009 Any Internacional del Goril·la. L'objectiu és millorar l'hàbitat i contribuir al desenvolupament de la regió.

Dels quatre tipus de goril·les existents, tres es troben en perill d'extinció. Així, el goril·la de muntanya que viu a Congo, Ruanda i Uganda, només compta amb 700 exemplars; i queden altres 300 goril·les “cross river” entre Camerun i Nigèria.

Amb el desenvolupament econòmic regional lligat al turisme que es vol realitzar, es confia en aconseguir disminuir la pressió sobre els primats.

En aquest sentit, el juny de 2008 s'ha fet una passa molt important: la signatura per part de diferents governs africans de l'Acord sobre la Conservació del Goril·la i els seus Hàbitats. Aquest acord posa una base legal i obliga a la col·laboració conjunta dels països implicats. Les actuacions contra el furtivisme es veuran molt endurides. Les poblacions de goril·la de muntanya dels volcans Virunga han experimentat un increment considerable gràcies a iniciatives de conservació, però la caòtica situació política del Congo suposa un factor afegit de preocupació.

http://www.wwf.es/noticias/sala_de_prensa/noticias_de_especies.cfm?uNewsID=7000